

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. I. De Baptismo, Sacramento Altaris & Ablutione pedum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

f Cant. 3.
 † Gen. 32. f

u Cant. 1. a

dirigendo, passiones propter iustitiam sustinendo. Dicamus quoque cum Sponsa *S*: *Tenui eum, nec dimittam.* Dicamus etiam cum Patriarcha: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi* [†]. Quid enim jam superest nisi benedictio? Quid post amplexum, nisi osculum restat? Si sic adhærerem DEO, quomodo non jam clamare liberet ^u: *Osculetur me osculo oris sui?* Ciba nos interim Domine lacrymarum pane, & potum da nobis in lacrymis in mensura: donec perducas nos ad mensuram bonam & conferatam & coagitatam, quam dabis in sinus nostros, qui es in sinu Patris super omnia benedictus DEUS in sæcula, AMEN.

IN COENA DOMINI;

De Baptismo; Sacramento Altaris; & ablutione pedum.

S E R M O I.

Sanctitas horum dierum.

HI sunt dies quos observare debemus: dies pleni pietate & gratia, quibus etiam sceleratorum hominum mentes ad pœnitentiam provocantur. Tanta siquidem est vis sacramentorum eorum quæ diebus istis recoluntur, ut possint ipsa quoque lapidea scindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire sufficiant. Denique videmus usque hodie ad passionem Christi non modò cœlestia compati, sed terram moveri, & petras scindi, & in confessionem peccatorum aperiri monumenta. At verò quoniam sic est in spiritualibus cibis, sicut & in corporalibus, ut in quibusdam statim præsto sit sapor, in aliquibus oporteat laborare: quæ manifesta sunt, nostro non indigent ministerio: quæ verò clausa sunt, diligentem volunt habere consideratorem. Neque enim tradit mater parvulo nucem integram, sed frangit eam, & nucleum porrigit. Sic & ego vobis, fratres charissimi, si possem, sacramenta quæ clausa sunt, aperire debueram: sed quia minus possum, rogemus ut vobis pariter & mihi mater Sapientia frangat nuces istas, nuces, inquam, quas protulit sacerdotalis virga virtutis, quam emisit Dominus ex Sion. Multa quidem sunt sacramenta, & scrutandis omnibus hora non sufficit. Fortassis etiam aliqui vestrum imbecilles sunt ad tanta simul capienda. De tribus itaque sacramentis * quæ satis congrua sunt huic tempori, dicendum erit quod Dominus ipse donaverit.

* v. NOTAS.

Sacramentum quid.

Sacramentum dicitur sacrum signum, sive sacrum secretum. Multa siquidem fiunt propter se tantum: alia verò propter alia designanda, & ipsa dicuntur signa, & sunt. Ut enim de usualibus sumamus exemplum: datur annulus absolutè propter annulum, & nulla est significatio: datur ad investiendum de hæreditate aliqua, & signum est: ita ut jam dicere possit qui accipit: Annulus non valet quicquam, sed hæreditas est quam

quam quærebam. In hunc itaque modum appropinquans passioni Dominus, de gratia sua investire curavit suos, ut invisibilis gratia signo aliquo visibili præstaretur. Ad hoc instituta sunt omnia sacramenta, ad hoc Eucharistiæ participatio, ad hoc pedum ablutio, ad hoc denique ipse Baptismus initium Sacramentorum omnium; in quo conplantamur similitudini mortis eius: Unde & trinamersio, tridui, quod nunc celebrandum est, formam gerit. Sicut enim in exterioribus diversa sunt signa, ut cepto immoremur exemplo, variæ sunt investituræ secundum ea de quibus investimur: verbi gratia, investituræ Canonici per librum, Abbas per baculum, Episcopus per baculum & anulum simul: sicut, inquam; in huiusmodi rebus est, sic & divisiones gratiarum diversis sunt traditæ Sacramentis. Quæ est gratia unde per Baptismum investimur? Utique purgatio delictorum. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum femine, nisi qui solus est mundus, & in quem peccatum non cadit, Deus? Huius quidem gratiæ sacramentum prius erat Circumcisio, ut originalis rubiginem culpæ, quæ manaverat à parentibus primis, cultellus eraderet: sed veniente Domino, qui Agnus est totus suavissimus & mitis, cuius jugum suave est, & onus leve, optime latis mutatum est, ut inveteratam rubiginem cum unctione sancti Spiritus aqua dilueret, & acerbitas illa cessaret.

Sed forte quærat aliquis, & dicat: Si deletum est in Baptismo quod contraximus à parentibus, cur adhuc manet cupiditatis fomes, & velut incentivum quoddam peccati? Neque enim dubium quin à primis parentibus in nos traducta sit lex ista peccati. Omnes siquidem in peccatrice voluptate generamur: propterea, licet inviti, illicitos quosdam motus concupiscentiarum, & tanquam bestiales sentimus. Dixi vobis sapius nec mente excidere debet, quoniam in casu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autem super acervum lapidum, & in luto: unde non solum inquinati, sed etiam vulnerati & graviter quassati sumus. Lavari quidem citò possumus, ad sanandum verò opus est curatione multa. Lavamur igitur in Baptismo, quia deletur chirographum damnationis nostræ: & gratia hæc nobis conferitur, ne jam nobis concupiscentia noceat, si tamen à consensu abstinemus: atque ita tanquam sanies inveterati ulceris removeatur, dum tollitur damnatio, & responsum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritus ulceris huius ferre queat? Confidite, quia & in hoc gratia subvenit, & ut securi sitis, sacramenti Dominici corporis & Sanguinis preciosi investituram habetis. Duo enim illud sacramentum operatur

*Sacramenta
quorsum insti-
tuta.*

*Quæ gratia
Baptismi?*

*Circumcisio o-
lim vice Ba-
ptismi.*

*Cur deletio pec-
cato originali
fomes in homi-
ne remaneat.*

*Vis sacramenti
Eucharistiæ ad
frangendos*

motus concupiscentia.

in nobis ; ut videlicet & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sapè modo, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiusmodi : gratias agat Corpori & Sanguini Domini, quoniam virtus sacramenti operatur in eo : & gaudeat quod pessimum ulcus accedat ad fanitatem.

a 1. Ioan. 1. c

Lotio pedum peccatorum venialium denotat remissionem. b Ioan. 13. a

Sed tamen quid agimus quod in hoc corpore peccati, & in hoc tempore malo non possumus esse sine peccato ? Nunquid desperabimus ? Ablit. *Si dixerimus (ait Beatus Joannes ^a) quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis Deus est qui remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate* Nam ut de remissione quotidianorum minimè dubitemus, habemus eius sacramentum, pedum abluitionem. Quæris forte unde sciam quod sacramentum sit huius remissionis, maximè cum ipse Dominus promiserit Petro dicens ^b : *Quod ego facio, tu nescis modo : scies autem postea, nihil autem de sacramento locutus est : sed tantum, Exemplum, inquit, dedi vobis, ut & vos ita faciatis.* Verùm multa habebat illis dicere, sed tunc portare non poterant. Ideoque nec ex toto voluit eos anxios & suspectos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem nosse, quia pro sacramento illud est, non pro solo exemplo factum ? Illud attende quod Petro dictum est : *Si non laveris te, non habebis partem mecum.* Aliquid igitur latet quod necessarium est ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi & Dei. Vide enim si non expaverit Petrus ad tantæ comminationis terrificum verbum, si non agnoverit salutare esse mysterium, cum respondit : *Domine non tantum pedes meos, sed & manus & caput.* Et unde scimus quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, & à quibus plenè cavere non possumus ante mortem, ablutio ista pertineat ? Ex eo planè, quod offerrenti manus & caput pariter ad abluendum responsum est : *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* Lotus est, qui gravia peccata non habet, cuius caput, id est, intentio, & manus, id est, operatio & conversatio munda est : sed pedes, qui sunt animæ affectiones, dum in hoc pulvere gradimur, ex toto mundi esse non possunt, quin aliquando vanitati, aliquando voluptati, aut curiositati plus quam oportet cedat animus vel ad horam. *In multis enim offendimus omnes ^c.*

Ioan. 13. b

c Iacob. 3. a

Peccata leviora non parvipendenda.

Veruntamen nemo contemnat, aut parvipendat. Impossibile est enim cum eis salvari, impossibile est ea dilui, nisi per Christum Jesum, & à Christo. Nemo, inquam, perniciose securitate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, quoniam (ut audivit

vit

vit Petrus ab ipso) nisi laverit ea Christus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis necesse est nimis esse sollicitos: ignoscet facile, imò & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi namque quasi inevitabilibus & negligentia culpabilis est, & timor immoderatus. Hinc est quod in oratione, quam ipse constituit ^d, quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiscentia diximus, quod licet damnationem abstulerit, quia juxta Apostolum ^e, *nullo la damnatio est his, qui sunt in Christo Iesu*: tamen ad humiliandos nos ipsam adhuc patitur vivere in nobis, & graviter affligere nos, ut sentiamus quid nobis gratia præstet, & semper ad illius auxilium recurramus: sic & de minoribus istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur, ut non penitus auferantur, sed in illis nos erudiat DEUS, ut cum minima cavere non possumus, certi simus quod non nostris viribus maiora superemus: semperque timorati, & omnino solliciti simus quomodo eius gratiam non amittamus, quam nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus.

*Nimia tamen
anxietas ca-
venda.*

d Luc. II.

e Rom. 8. a

*Concupiscentia
cur etiam
num in nobis
residua.*

*Cur minori-
bus quibusdã
vitiis maneamus
obnoxii?*

IN COENA DOMINI,

SERMO II.

Sedisti ad mensam divitis, diligenter attende quæ apponuntur tibi, & scito quoniam talia oportet te præparare. Prov. 23. a. †.

† Ita legunt
LX X. Et
hæc huius
loci lectio
frequens est
apud Patres.

In verbis istis loquitur spiritus consilii voce suavi: sed & terribili. Vox suavis est, sed obedientibus: vox terroris contemnentibus. Recipientibus debentur præmia: rejicientibus intentantur supplicia. Videntur qui recipiunt, damnabuntur qui rejiciunt. *Sedisti*, inquit. Ecce principium huiusmodi verborum quantæ suavitatis præfert insigne! Verba præcedentia suaviter sonant, affectum mulcent: & de sensuum ubertate mentem impingunt. Quæ autem sequuntur ^b, id est, *scito, quoniam talia oportet te præparare*: dum intellectum quo plus exerceat, plus terrent, de altitudine mysteriorum miro modo nos humiliant, sive propter indignitatem nostram, sive propter incapacitatem. *Dives* itaque & potentissimus ille, Dominus est virtutum, & ipse rex gloriæ: cui dicitur per Prophetam ^c: *ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam*. Ipse est qui aufert spiritum principum, terribilis apud reges terræ. *Mensa* ad quam resident fideles epulaturi cum eo, Incarnatio ipsius est. *Parasti*, inquit, *in conspectu meo mensam*, id est, Incarnationis tuæ remedium, quod semper attendo & recogito, *adversus eos qui tribulant me*: ne morte antiquo prævaleant, qui misero & exuli insultare consueverant.

b Prov. 23. a

c Psal. 62. a

Porro in mensa, & de mensa Incarnationis Dominicæ refectio acquiritur